

מבעד למסורה ושעורים בהסתכלות

ברוך אדוני
יום יום יעמם
לנו חמר ופד-
יון; הקב"ה
אינו מזניח
את יראיו ומז-

מין לו לר' עזמות פעם חגיגה לה
סבית-הכרם, פעם סעודה לה ב"הלואה
וחסכון" ופעם פגישה לנציב בגזיה-עיר...
וכלו האי לא לכבודי ולא לכבוד בית
אבא אלא לכבודכם, תלמידי הנחמדים,
ובשבילכם, כדי שאוכל להכין לכם
מטעמים לכבוד שבת כאשר הסכנתם.
ואולם, אין טוב בלי רע. לרגלי כל
הטרם שהיה בגזיה-עיר בשבוע זה היו
לי, לא עליכם, ישני "פסקים" כובעי
למיהוי:

ראשית כל, עזבתי על שלחני ביום
רביעי זה את ראשי-הפרקים של הפגיר
שה וה"קבלת-פנים" שהכינותי לי עם
כל הפרטים וה"החכמות", כנהוג, והנה
— הלא אין זר בינינו ונוכל לדבר גלוי
יות! — נתגב עורכנו הראשי להדרי
וכדרכו בקדש בזמן האחרון לכבוד
ה"אומרים" שלו, נטל את שעורי כמות
שהוא ומחר למסרו לדפוס (כדי להק-
דים, כנראה, את העתון התל-אביבי)
ולהכניסו למכש "על ראשו ועל קרבו
ועל כרעיו", לא הליכה למטה ומתחת
לקו, כנהוג, אלא לעילא ולעילא בראש
העמוד ובאותיות גדולות של "קדוש
לבנה".

והשנית — וזהו העיקר! — כישעב-
רה הפלונית שלי על כיסי בגדי בלילה,
כנהוג, ומצאה את כרטיס החזמנה,
נתגלה לח הסוד כי אין נשיב מוזמנות
לפנישה זו, מה עשתה? — הלכה
וקרעה את הכרטיס לקרעי-קרעים,
פורה אותם לכל רוח, דרך החלון, ואמי-
רה: עמי תשב בבית! אצלנו ה"אינטלי-
גנטיות" של בית-הכרם אין הולכים
בלי האשה!...

כזבו מאליו כי למחרתו ביום השלי-
שי, יום שהוכפל בו "כי טוב", דוקא
הלכתי בלי כרטיס וכלי הפלונית. הו-
צאתי בחשאי את בגדי השרד שלי,
תפרתי בחוט המשלש את כל הכפתו-
רים והנקבים שלהם, שאם יפתח אחד
מהם במקום הראוי לסגירה ואז יסתם
אהד מהם, אי אפשר להתקיים ולעמד
לפני הנציב החדש אפילו רגע אחד,
במו שאירע במחילה לחייל אנגלי אהד
בשעת הבקרת הראשונה של הנציב
בתחנת-הרכבת וצוה לרשם את שמו,
כידוע. הדבקתי על חזי את סרט-המל-
חמה, כי מי שלא השתתף במלחמה
הגדולה אינו קרוי אדם אצל ה"פלד"י
מרשל" של נ.ו. וה"פסק" של
מאפי-קונטרטו בשעת ההשבעה הלא
יוכיח!... בקצור, נתגנבתי אל הפה שלי
ונתלגלגתי על אבני הדרך של בית-
הכרם עד שהגעתי בנסים לגזיה-עיר.

וכאשר יגרתו בא לי הפעם- אך
נגשתי אל השער ראיתי כי העסק ביש:
על פתחו של גז-ערן עמד מלאך-דומה
ברמות קצין מפיקי הרשות, ולהט
החרב מתהפכת על המוזמנים ואינו

נותן לאיש להכנס מבלי שיראו לו את
הכרטיס.

— "יור טיקט, פליז!", כלומר:
בקשה, כרטיס! (מנהג חדש זה שלא
היה עד כה במחננו...) וגם יאת עורכנו
הראשי העמידו במחילה ואמרו לו
"יאסאק"! מפני ששכח את הכרטיס
וביתו, כדרכו, אלא שהקב"ה הזמין לו
את רוחי אל-בלדי מיודענו, שאמר
לפקיד בלשוננו: "וואלאו!" על "דאר-
היום" אפשר למנע את הכניסה?...

ובשעת-מעשה הצטערתי מאד שבאי
כה "הארץ" וה"דבר" לא השתמשו
באמצעי כזה — לאחר שלא הוזמנו
במחילה. — כנראה, ששם בהגית
"הלואה וחסכון" נתנו הרבה יותר
מהני מילי מעליותא של דרויאנוב
היודע, כנראה, לחטט לא רק בעלים
כלים וצהובים של "אוכלי חזיר" וכו"י
אלא גם בעניני הלואה-החסכון, וגם
את חכמותיו של הכהן הגדול שלנו,
וביהוד מה"דברים הטובים" שמלאו
בלי חסכון את השלחנות הרבה יותר
מאשר בפנישת הנציב, ושתו שם בלי
עין-הרע הרבה יותר בירה קרה מלי-
מונטה חמימה כגן העיר של הכירה...
בקצור, אמרתי: אם נפלה שלחבת
בארזי "הסולל", מה יאמר ומה יעשה
ר' עזמות אשר מתחת-לקו? ואולם לא
אמרתי נואש, וכמו תמיד בשעת חירום,
שנסתי את מתני, חבשתי היטב את
המסווה-הצבאי שלי, פעשה פלדמרשל
ממש, רכסתי יפה יפה את כל הכפי-
תורים עד גמירא, הבלטתי את סרט
המלחמה על חזי והלכתי לי קוממיות
ובעב הענו ישר אל מקום הכבוד

ב"אהל מועד"... * * *

כבר מלתי אמורה: נציבים חדשים
וגזרות חדשות.
"שנוי וסת" זה שעל החר גרם, כנראה
גם לשנוי גרסאות גם בהזמנות. בין
המוזמנים מאחב"י הופיעו הפעם גם
"וואטאניון" מבני הארץ מנואר-אמון,
ערשים וכל מיני קטניות שלא צמחו
עד כה בגן העיר שלנו. מסביב לשל-
חנות ישבו איש פתח אהלו, כל עותב
וכל ערב למינהו, עשו מהאי גיסא
וישמעאל מאידך גיסא, עמד ישראל
יושב בתוכם וה"עשרת השבטים" מפרי-
דים ביניהם... יושבים המוזמנים ומת-
נפחים כמחותנים מצד החתן ומביטים
באלכסון וא"ו, קבוצות קבוצות לבר,
הם וכדירהוון ואנן בדידן, ויודעים
הגויים כי כשם שאין היהודים נכנסים
לנבילם, כך אין להם לבוא בנבולנו...
בקצור, ישבנו קבוצות קבוצות, פרק-
ליטיא ופרקמטיא, בנקאים לחוד ועתו-
נאים לחוד, כל אחד על יד בן-אומי-
נתו, הבלדיה מפנים וועד העיר מאחור-
אלו היו, כמו שאומרים: "עשרת
אלפים העליונים" של ירושלם, שזכו
להכנס ברשימתו של "קשט" דברי אמת
של סטורם — "כף" אחת של יהודים,
"כף" שניה של אנגלים — שווי משקל
חדש! — ה"לא" מבני דודנו, בסך-
הכל כמנין סנהדרין גדולה...
ואם יש את נפשכם לדעת מי היה
שם, אמר לכם כי יותר נפל להגיד מי
לא היה שם:

לא זכינו הפעם לראות את המזנבת
השעירה ביום סיע על ראשו של ראש-

הרבנים בלויית השמש הנקי שלו ולא
זכינו לראות ביהוד את ה"סאלוטה"
שדרכו בקדש לעשות בתנועת חיד
אל הראש כדרך החייל האנגלי בשעה
שהוא מתיצב לפני הקצין; גם לא
הזהירו בכל יפעתם כל ה"נישאנים"
של החכם-באשי ולאזנינו לא הגיעו
דפיקות-הקצב של מקלות הקוואס
בעל הלסתות. אף לא נראו פאותיו
הגנדרניות של "האי סבא קדישא"
מבתי-מחסה ומזכירו ר' משה בלוי לא
הופיע באוירנו ממינכן... גם כל "היות
הקדש" ילחם עם מעשנותיהם וקלחור-
תיהב השתזרות ואפילו המצנפות
הצחורות היו בכל יראה ובכל ימצא
הפעם, וגם מקומו של המזכיר על
החר נפקד הפעם... פקידים עליונים
ותחתונים — מאן דכר שמם! * * *

והאמת אניד לכם כי לא נצטערתי
כ"כ על חסרונם של ה"כלי קדש" וכל
ה"מאכערס", כשם שנצטערתי על
העדרה של... ה א ש ה-
גרשו הפעם את האשה מגז-העיר,
אעפ"י שאין שם לא עזי-הדעת (הזין
מישעורי הכוכהלטריות!) ולא עזי-החיים
אפילו להוכרי-הגן, כידוע, ומי יודע
איזה נחש חדש לחש באזני הנציב
להרחיק את האשה בשעת הפגישה, מגן
הערן?...

הנה, למישל, פנתה הכתבה של
העתונים החשובים והולנדיה אל המו-
של ברדישה לתת לה כרטיס-כניסה
ואהרי כל כרכוריה ופדפוריה ענו לה
ע"י התיליפון: "מלטה יוק!" מפני
שחטא גדול חטאה הכתבה הנעלה תזו

להולד אשה וללכש שמלה... ממש
כמו באספת הנבחרים שלנו... השש
מושלנו פן לא תהיה השמלה היהידה
במלה בששים בעלי-המכנסים שבגנ-
העיר.

ואולם לאחר שחקרתי ודרשתי,
כדרכי, לדעת את הסבה נודע לי כי
הנציב לא הזמין נשים לא הלילה מפני
שהוא מתנגד למין החלש — אדרכה,
עדיין הוא גבר בנוברין, רוספש ורענו,
ואינו מזומן לעלמא דאתא — אלא
פשוט מפני כי נשי בני-דודנו אינן
יכולות להשתתף בחברה גלויה. ובכו,
אין אשה לנוי אלא אשה לנוי...

הכל מתנהג עדיין אצלנו עפ"י החק
התורכי, גם הצעיר וגם התרבוש,
בשעה שבאנגורה התיד מוסתפה קמאל
את הצניף לנשים והספיק אפילו לכתב
בעצמו גש"פ-פזרין לפלונית שלו, מפני
שלא גלתה למדי והקונסול התורקי
בעירנו החליף את ה"קולפק" בכובע
פנמה...

עצתי, איפוא, לעתונים ההולנדיים,
שלא ימנו עוד נשים לכתבות בעיה"ק
ירושלם או שיגזרו עליהן ללכש כל-י-
גבר, נוסח אמריקה, ולהכנס למדיסקר
כדי להסתפר "א לא גרסון", והיו
כזכרים לכל דבר.

זכורני, לפני כמה שנים, כשבקד
הפרופיסור לנגינה, שור, ממוסקבה את
יפו בלויית אביו, ולאחר גמר הקונצרט
המוצלח, עשו לו בנקט והזקן בזקנו
הלכו כחלב עלה על הדוכן ואמר ברך-
סית: אוהב אני שלשה דברים, את
המוסיקה, הנשים והפרהים... זכאו, לא
אהבו כנראה — לא את המוסיקה של

המשטרה הכספית, לא את פרחי הגו שנבלו, מחסר כיים ולא נאמרו: כנשים באהל הנציב תכרך...

ואפילו בשלחנות הכניסו הפעם צבאיות יתרה: התה היה עז מאד, יותר מעזמות, השתיה לא כדת, הערגות היו רזות, ורק החשבון, שינישו לבלדיה בודאי יהיה שמן...

אין מה לדבר: הכל היה מוצלח וערוך לא בלי טעם ולא בלי ריה... * *

ור' עזמות שומע פתח האהל והוא אחריו, אחרי הנציב, בשעה שהוא ערשה הקפות על השלחנות, אחרי הפסוק "אתה הראית", בלוית המושל ונותן לכלם תקיעת-כף ונכנס עמם בדברי שיחה. עם אנשי הבלדיה הוא דבר על האהל (לא אהל-משה!) ועל הבית החדש מנגד (לא הבית הלאומי!). את הפט דבר בלי סנינהור על חנוך העורים ואת בני דודנו שוחח על ה"סוסים" בקצור הוא דבר על הא ועל דא, רק לא על דת, והלך סחור סחור ולדרוך בית-הכרם המקולקלת לא יקרב, כנראה- ומתוך שיהת-חולין של ת"ח זקן בקי ורגיל זה נראה שאינו רק טפסר ומריר דקלגסין ואלא אנגלי טוב עם גושפנקא דמלכותא היודע את מלאכתו זו, וכמו שענה לאחד מעוזריו על ההר, שהעיר לו דבר-מה: I know my job!

בעברית פשוטה ז"א: אל תקשקש לי בקומקום! ולא זאת אלא שנתגלה לי כי הוא אחד מאנ"ש, חומד לצון, ויודע גם מה ושקורין בלע"ז: causerie שיחה קלה ונעימה, שלמד, כנראה, מהפלדר מרשל סוקולוב שלנו בלונדון...

ולא רק חוש של "הומור" ירש, כנראה, מר' נחומ' צי שלנו, אלא גם

את דרכי הדיפלומטיה, ובכל אשר פנו אליו בשאלות בכל השלחנות, אמר: שלחנות יש לי אבל אין לי מעות לרצות לפניכם... ותשובתו היתה לכלם: כלום, כלום, כלום, ואני חשבת לישמע: פלום, פלום פלום!...

ומה שענין אותי ביותר הוא, כיצד לורד כלומר לסדר את המקומות ולהלק כבודים שווים להני תרי צדדין — ר' משה קזימאל ישב לסטר א דימין (!) ור' קישאל ישב מרגב א-דשטאל. ואין כל פלא איפוא אם כ"א בהם הבין ל"פוצין זייט", קזימאל הביט ימינה, והקצין המתבר" שלנו הביט כדרכו תמיד במלון יוון, שמאלה...

אגב, עשיתי אזני כאפרכסת לשמע שיהת בנידודנו ורחב לבי ממש בשמ"ע איך ר' משה קזימאל דבר באנגלית שבורה — ממש כצופתית הרצועה של לבונטין בשעתו — למוכירו הפרטי של פלומר, ובא-כחנו קשקש באזני השליש החדש, מזרע אחב"י, שעשה רשם טוב, ונעים על אחב"י שנמצאו בסביבתו באותה שעה.

לסוף, כשפנה הנציב אלי והתהיל מדבר עמי על תלמידי ותלמידותי, הפסקתי את דבריו ושאלתי אותו ברמז ובקריצת-עינים, כנהוג בינינו, אימתי נפטר מ"המאבער" שלנו, וישתה יין קפריסין? הביט מאחוריו ימינה, משך בכתפיו ושתק — "לא כלום"!

וראו זה פלא: שלי, מנהל הלשכה המסחרית בעזרת כספוי, פניני את קומפני, דומה מאד לפלומר, ולא עוד אלא שבשעה שישבו ושוחחו יחד ע"א המסחר בעירנו ראיתי בחוש כי מבינים ומסכימים הם יחד כנפש אחת, והנציב יכל לומר בצדק על מנהל-

המסחר שלנו: כלו של י... * *

ואיך כתוב שם? — "בגפו יבוא ובגפו יצא".

יחידי ובלא זוגתו בא הנציב אל השמחה, ולאחר שנפרד בחבה יתרה ובתקיעת כף נאמנה תחילה מר' עזמות ואח"כ משני וזששבינין הראים והמושל, עלה במקלו ובמצנפת-דהוטבא שלו על המכונית בלא "פיק-פיק-פיק-פיק" מפנים ובלא כל הטרם של שוטרי עילאה מאתור ואפילו בלא מחיאל כף והכאה יתרה באצבע צרדה מצד הקהל הקטן, בס"ה שני מנינים וחצי מאחב"י ושוטרים אחדים...

וכשעזבתי את הגן, עלתה מבלי משים על זכרוני הגיגת הפרידה שנערכה בגן זה לנציבנו, בשעה שכל הקהל ואפילו מבני דודנו נתפטר מ"הרבי" ו"הרבנית" שיחיו בקידה והשתחוויה עד לקרקע ובלחיצת היד ג' פעמים, כנהוג, וזכרתי את המעשה בדברי ימינו, באותם היהודים מעולי יבבל שבכו בראותם את הבית השני מחמת שזכרו את הבית הראשון בכל הדרו...

בקצור: "לא כלום ונגמר"!... * *

ועכשיו עלי לגלות לכם את סודי ורזי:

אחרי כתבי את הדברים האלה, אני חולך, כלומר אני נוסע על פהי לבית-הכרם כדי לצוות לביתי ולהבין את אמהותי וצקלוני לנסע לפמזאה. מה? אינכם יודעים עדיין מה זאת סאמזאה? — זהו א"י (לא א"י ובלי מרכאות), ארץ הגזרה ואי-השדים לכל סופרי א"י, שזכיתי לראות על המפה אשר השגתי מקאסט של רונלד, מוקף בעפרון

אדום; ואגב, נודע לי בסוד כי הנשים הסמואיות (לא אלו שאצל צפת!) הן הכי יפות, ואני מיעץ בזה לעתונאים שלנו שלא יגלו זאת לנשותיהם, ואפשר שבאי זה היו דוקא מסכימים לתת ברטיס-כניסה לפגישה גם לכתבות...

ולע"ע פניתי בדרישה למחלקת-הכזר בון שבמלון-יוון להקציע חלק מהבקשיש של המזרחי, להוצאות נסיעתי לסמזאה, כי מצוה להפטר מר' עזמות ימ"ש, ודוקא באניה שלנו "פרזידנט ארט-חור", שיש תקוה שתעשה מעשה כדרכה "מלטה יוק" כאותו רב-ההובלים התור-קי ותובילני לא לאי אלא לא"י...

ואידי ראתינא להכא כלומר לא"י ולא לארץ ישראל, עלי להודות לכם, רבותי, כי בדיעבד איני מצטער על דרישתו של גמל לבטל את הר"ת (א"י) מפני כמה טעמים:

ראשית חכמה, רואה אני בזה עקבתא דמשיחא משום "חוצפה יסני" והשנית ניכר שאין לבני דודנו מה לעשות והרי הם מטפסים על הכתלים הישרים... אדרבה! מכיר אני תודה להם על טרחתם זו, משום שעכשיו ישימו קץ לפוליטיקה של ר"ת אצלנו ונדע אולי פרושה של המלה — א"י: ארץ ישראל או ארץ ישמעאל, אינו ידוע או סתם אגודת ישראל. עכשיו בודאי יכתבו בפרוש: ארץ ישראל, לקיים מה שנאמר: אזלא גמלא למיבעי ליה קרניה, אורניה דליה כרתו.

ואיני מצטער ג"כ על זה שהם משתדלים — כך רומזים מנבוח — לבטל את העיריה שלנו בת"א ולעשות ביפו בלדיה אחת, עפ"י ההק... אדרבא, הלואי שיתן הקב"ה רעיון

בלכם לעמד דוקא על דרישתם זו לפי החק והיה להם לתקן, מחמת שרב מנין ורב בנין שם מאחב"י, והלורד-מאיר שלנו יהיה אז לראים לא רק על ת"א אלא גם על בני דודנו, ויטייל על סוסו הודו גם בהחוב עג'אמי (פרס) כמרדכי הצדיק בשעתו...

* *

זכרי שלא אשכח, רוצה אני לספר לכם בסוף מעשה קטן ונאה בני ציבנו שנסע מצרימה עם שלישי ועוד אחדים מעוזריו לפני עובו את ההר-בשבתם יחד ברכבת, החליטו הפקידים, כשטוב לכם בוויסקי, לשמח קצת גם את לב נציבם והציעו לו מעט וויסקי... ואולם "הרבי" שלנו, אעפ"י שהוא אנגלי מאה-למאה, הסביר להם כי אינו משותי הוויסקי לא כבריטול ולא כברית מצוה, ולסוף אמר להם: "האם תשתו יין?"

— "אללרייטה"! — ענו השור-תים באין ברירה — "נשתה יין"! לא היו רגעים מועטים ונציבנו העמיד לפניהם בקבוק יין מהכרמל-המזרחי ואמר:

— "האם כבר שתיתם מהאדום האדום הזה?" שאל הנציב ב"סמיל" על דל שפתיו.

— "אוה, יעם!" — נזעקו הפקידים קול אחד — והנציב היהודי שתה "לחיים" מיקבי המושבות העבריות עם הפקידים האנגלים, "בשר לפסת", עד שאולא חיורי מפניהם וסומקא מהבקבוק, ומרב התפעלות הרימו כוסם וקראו:

— יחי נציב ה"וויין" המצוין של "ראשון לזיון"! (לציון בלע"ז). עז מות